

ЗВІТ ПРО ПОВЕРНЕННЯ В УКРАЇНІ

ОПИТУВАННЯ ЗАГАЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ

РАУНД 13
ЧЕРВЕНЬ 2023 РОКУ

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ	2
ДЕМОГРАФІЧНІ ДАНІ	3
ДИНАМІКА ПОВЕРНЕНЬ	4
КІЛЬКІСТЬ ПОВЕРНЕНЬ ІЗ-ЗА КОРДОНУ (РЕГІОНАЛЬНА ПЕРСПЕКТИВА)	6
ДИНАМІКА ПОТРЕБ ОСІБ, ЩО ПОВЕРНУЛИСЯ	7
УМОВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ — ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ	8
ПОВЕРНЕННЯ ЯК ДОВГОСТРОКОВЕ РІШЕННЯ	9
ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ ІСНУВАННЯ ТА ЗАЙНЯТОСТІ	11
СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ	13
ОПИС ЗАСТОСОВАНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ	14

ПРИМІТКА ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНА «ПОВЕРНЕННЯ»

Для цілей цього звіту терміни «повернення» і «особа, яка повернулася» вжито без обмежень щодо статусу на позначення будь-яких осіб, які наразі перебувають у своїх звичних місцях проживання після періоду переміщення (щонайменше два тижні, починаючи з лютого 2022 р.), незалежно від того, чи вони спонтанно повернулися до цих місць з-за кордону, чи з місць внутрішнього переміщення в межах України.

Визначення не охоплює осіб, які повернулися в Україну з-за кордону, але не повернулися до своїх звичних місць проживання в країні.

*Вказаний граничний період виявився статистично значущим у контексті вразливості, що виникає після повернення, у порівнянні з непереміщеним населенням.

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

За розрахунками MOM станом на 25 травня **4,8 мільйонів людей в Україні повернулися до своїх домівок після певного періоду переміщення внаслідок повномасштабного вторгнення**. Хоча доцільність сталої реінтеграції та довгострокові наміри зазнають змін і залежать від динаміки ходу конфлікту, **88% людей, які повернулися, висловили намір залишитися в місцях поточного перебування (орієнтовно 4,2 млн осіб)**, 64% усіх осіб, що повернулися, перебувають лише у п'яти областях — Київській області та містах Києві, Харківській, Дніпропетровській та Одеській областях.

Чверть осіб, які повернулися (26%), понад рік перед поверненням перебували в місцях переміщення, причому переміщення між областями залишається найпоширенішим — 47% осіб повідомили, що повернулися з іншої області України. Середня тривалість перебування у статусі ВПО до повернення — 113 днів. Водночас, середня кількість днів після повернення — 270 днів.

Цей звіт надає раніше недоступні дані щодо повернення у якості довгострокового рішення в Україні на підставі оцінки становища осіб, що повернулися, згідно з критеріями **Довгострокових рішень Міжвідомчого постійного комітету (МПК)**. Безпекові проблеми, обмежена участь у суспільному житті та труднощі з забезпеченням основних витрат виявилися значними перешкодами на шляху до сталої реінтеграції та реалізації довгострокових рішень серед осіб, які повернулися, що потенційно може спровокувати подальше переміщення. Дані свідчать про те, що **ухвалення рішень щодо повторного переміщення чи переселення значною мірою залежить від економічних чинників, участі в громадському житті та доступу до належного житла в місцях повернення**.

Загалом, однак, **лише дуже незначний відсоток (5%) осіб, що повернулися, розмірковують про повторне переміщення**. Ця цифра є найнижчою від початку проведення MOM опитувань серед осіб, які повернулися, у квітні 2022 року. Серед осіб, що повернулися і розмірковують над від'їздом, відсоток тих, що демонструють схильність до виїзду за кордон, є вищим у порівнянні з ВПО (31% проти 23%), причому найбільш згадуваними напрямками є Німеччина і Польща.

Фінансова допомога є найбільш критичною потребою, згадуваною особами, які повернулися (58%). Викликає тривогу той факт, що в перших 5 областях за кількістю повернень **більше половини усіх осіб, які повернулися, повністю вичерпали свої заощадження, скоротили витрати на харчування та предмети першої необхідності та шукали доступніші альтернативи**.

Отримані дані показують зростання напруженості між групами в громадах по всій Україні. Особи, що повернулися, демонструють вищий рівень сприйняття напруги стосовно державної соціальної допомоги — такі настрої висловили 26% респондентів. Як основну причину напруженості в громадах визначають доступ до грошової допомоги.

Висловлені в цій публікації думки належать авторам і не обов'язково відображають погляди Міжнародної організації з міграції (МОМ). Використання позначень та подання матеріалу в цій публікації не має на меті висловлення будь-якої думки від імені МОМ щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи населеного пункту, їхньої влади, кордонів чи адміністративних меж.

МОМ дотримується принципу, згідно з яким гуманна та впорядкована міграція має позитивний ефект для мігрантів та суспільства в цілому. Як міжурядова організація, МОМ співпрацює зі своїми партнерами в міжнародній спільноті задля: надання допомоги у вирішенні операційних питань у сфері міграції; поглиблення розуміння проблем, пов'язаних із міграцією; стимулювання соціально-економічного розвитку за допомогою міграції; відстоювання людської гідності та добробуту мігрантів.

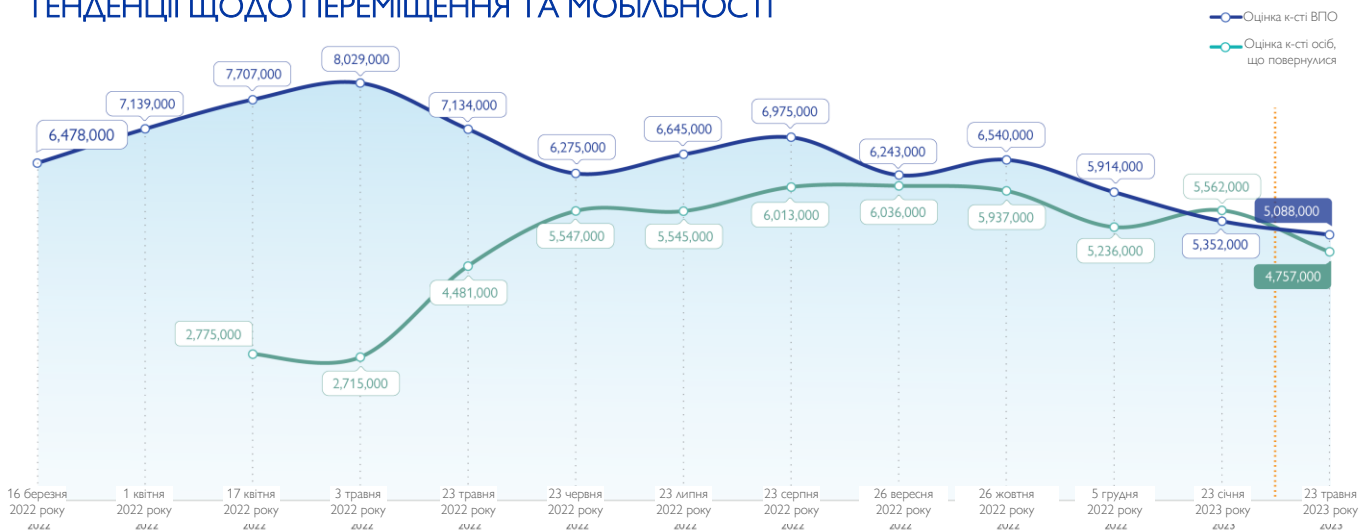
© 2023 Міжнародна організація з міграції (МОМ). Усі права захищені. У випадку цитування, перефразування або використання в будь-який інший спосіб інформації, що міститься в цьому звіті, джерело інформації необхідно зазначити так: «Джерело: Міжнародна організація з міграції (МОМ), Звіт про повернення в Україні, червень 2023 року».

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Після 24 лютого 2022 року повномасштабне вторгнення Російської Федерації (РФ) в Україну спричинило безпрецедентну гуманітарну кризу по всій країні. У період з 11 травня по 14 червня 2023 року Міжнародна організація з міграції (МОМ) у два етапи провела раунд 13 репрезентативного оцінювання загального населення України для збору інформації стосовно переміщення, потоків мобільності, намірів та умов для інформаційного забезпечення цільової допомоги населенню, що постраждало від війни. Починаючи з раунду 13, методологію опитування було адаптовано для отримання репрезентативних кварталних даних на рівні областей. Крім того, в цьому раунді запроваджено новий блок питань щодо довгострокових рішень проблеми внутрішнього переміщення згідно з критеріями, пропонуваними Рамковою програмою Міжвідомчого постійного комітету щодо довгострокових рішень для ВПО. Опитування загального населення має на меті сприяти

ухваленню обґрунтованих рішень у стратегічному, технічному та програмному аспектах діяльності з реагування та відновлення в Україні, у тому числі Урядом України. Географічне охоплення цього оцінювання покриває всю територію України, за винятком Автономної Республіки Крим та районів Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей, які перебувають під тимчасовим військовим контролем РФ. Опитування загального населення було проведено шляхом набору випадкових телефонних номерів, завдяки чому було анонімно опитано 5 297 унікальних респондентів віком від 18 років із використанням методу автоматизованого телефонного опитування (САТІ). Оцінки базуються на даних про населення ЮНФПА (останні доступні дані станом на 14 листопада 2022 р.), які гуманітарна спільнота розглядає як базове значення для чисельності населення в Україні. Особи, які наразі перебувають за межами України, під опитування не потрапили.

ТЕНДЕНЦІЇ ЩОДО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА МОБІЛЬНОСТІ

Примітка: Дані, зібрані та представлені в ході раунду 13, відображають результати огляду базової кількості населення в Україні від Фонду ООН у галузі народонаселення, який не охоплює Автономну Республіку Крим, позначену на графіку вгорі **жовтими лініями розмежування**. Ці дані доступні за посиланням: <https://data.humdata.org/dataset/cod-ps-ukr>. Слід також мати на увазі, що розрахункові цифри округлені до найближчої 1000.

ОЦІНКА МІСЦЯ ПЕРЕБУВАННЯ ОСІБ, ЩО ПОВЕРНУЛИСЯ, ЗА ОБЛАСТЯМИ*

Оцінка присутності осіб, що повернулися, за областями

ДЕМОГРАФІЧНІ ДАНІ

Станом на 13 червня 2023 р. **більше ніж половина людей, що повернулися, (55%)** — це жінки, що впливає з демографії переміщеного населення (57% жінок). 56% осіб, які повернулися, — люди продуктивного віку, 18-59 років. Частка літніх людей серед осіб, які повернулися, становить 20%. **У домогосподарствах, які складаються лише з осіб, що повернулися, налічується приблизно 463 000 дітей шкільного віку (6-17 років).**

Демографічні характеристики осіб, які повернулися (лише домогосподарства з членами, які мають досвід повернення)

Оцінка розміру групи	Жінки	Чоловіки	Усього
Немовлята	5 000	3 000	8 000
1–5 років	78 000	94 000	172 000
6–10 років	105 000	104 000	209 000
11–17 років	116 000	138 000	254 000
Дорослі 18–29 років	193 000	137 000	330 000
Дорослі 30–39 років	309 000	230 000	539 000
Дорослі 40–49 років	239 000	199 000	438 000
Дорослі 50–59 років	164 000	128 000	292 000
Літні (60+)	385 000	224 000	609 000
Усього	1 594 000	1 257 000	2 851 000*

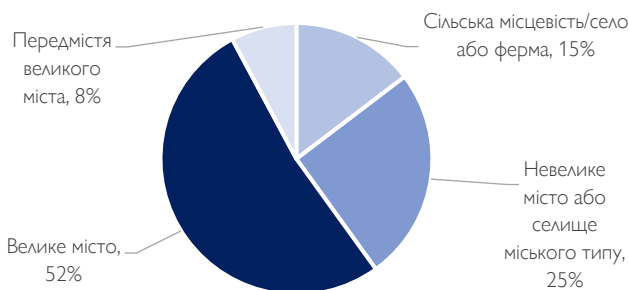
Оцінка розміру групи	Жінки	Чоловіки	Усього
Немовлята	0,3%	0,2%	0,2%
1–5 років	4,9%	7,5%	6,1%
6–10 років	6,6%	8,3%	7,3%
11–17 років	7,3%	11,0%	8,9%
Дорослі 18–29 років	12,1%	10,9%	11,6%
Дорослі 30–39 років	19,4%	18,3%	18,9%
Дорослі 40–49 років	15,0%	15,8%	15,3%
Дорослі 50–59 років	10,3%	10,2%	10,3%
Літні (60+)	24,2%	17,8%	21,4%
Усього	55,8%	44,2%	100,0%

Примітка: *Опис характеристик членів домогосподарств осіб, що повернулися, оснований виключно на даних, які стосуються членів домогосподарств, що проживають за межами первинного місця проживання внаслідок війни (60% усіх домогосподарств осіб, що повернулися).

ТИП НАСЕЛЕННОГО ПУНКТУ

Більшість осіб, які повернулися, проживають у великих містах (52%) або передмістях великих міст (8%). До сільських місцевостей повернулися 15% сімей, що вдвічі більше, ніж у січні 2023 р. (7%) і може бути пов'язано з наявністю сезонної роботи у сільськогосподарському секторі.

Відсоток респондентів серед осіб, які повернулися, за типом населеного пункту

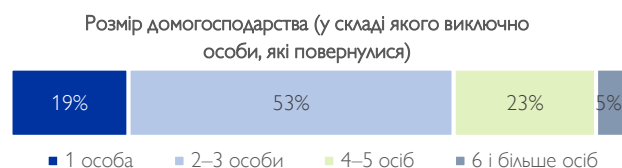
СТРУКТУРА ДОМОГОСПОДАРСТВ

Домогосподарства осіб, що повернулися, здебільшого, згідно з відповідями респондентів, складаються з трьох членів (усереднено). Однак 28% домогосподарств осіб, що повернулися, складаються з чотирьох і більше осіб. Майже половина осіб, що повернулися, мають одну дитину (62%), а у 29% таких сімей двоє дітей.

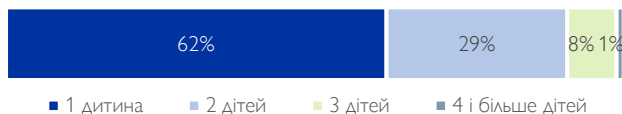
Основні демографічні характеристики (станом на 23 січня 2023 року)

Відсоток респондентів серед осіб, які повернулися, за кількістю членів домогосподарств та за кількістю дітей (серед тих, у кого є діти)

Кількість дітей, які повернулися, на домогосподарство

ВРАЗЛИВОСТІ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Відсоток домогосподарств осіб, які повернулися, які повідомили про наявність осіб із вразливих груп населення у своєму складі (лише домогосподарства з членами, які мають досвід повернення)*

Примітка: *Опис характеристик членів домогосподарств осіб, що повернулися, оснований виключно на даних, які стосуються членів домогосподарств, що проживають за межами первинного місця проживання внаслідок війни (60% усіх домогосподарств осіб, що повернулися).

Варто відзначити, що **41% сімей осіб, які повернулися, мають принаймні одну літню особу віком від 60 років.** Значна частка домогосподарств осіб, які повернулися, мають принаймні одну особу з хронічними захворюваннями (39%) чи інвалідністю (21%), 15% домогосподарств мають дитину віком до 5 років або немовля.

ДИНАМІКА ПОВЕРНЕНЬ

МАРШРУТИ ПОВЕРНЕННЯ

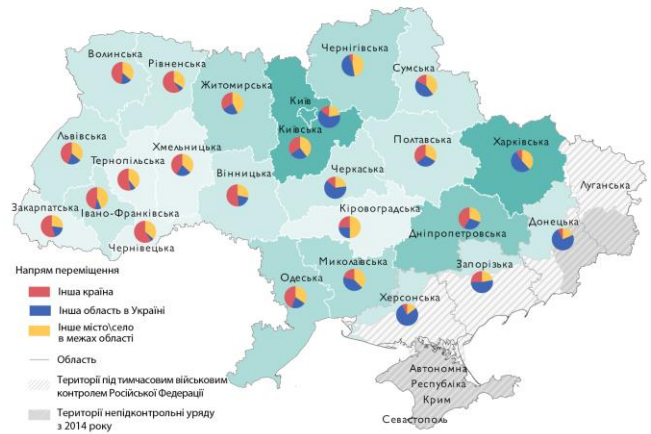
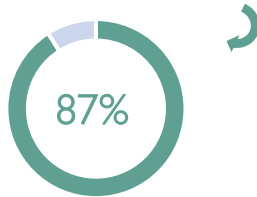
Інше місто/село в межах області походження

Інша область України

Інша країна

Примітка: *Підрута особ, що не відповіли, налічувала 1% (орієнтовно 15 000 осіб).

87% усіх осіб, які спонтанно повернулися з-за кордону, повернулися з країн ЄС.

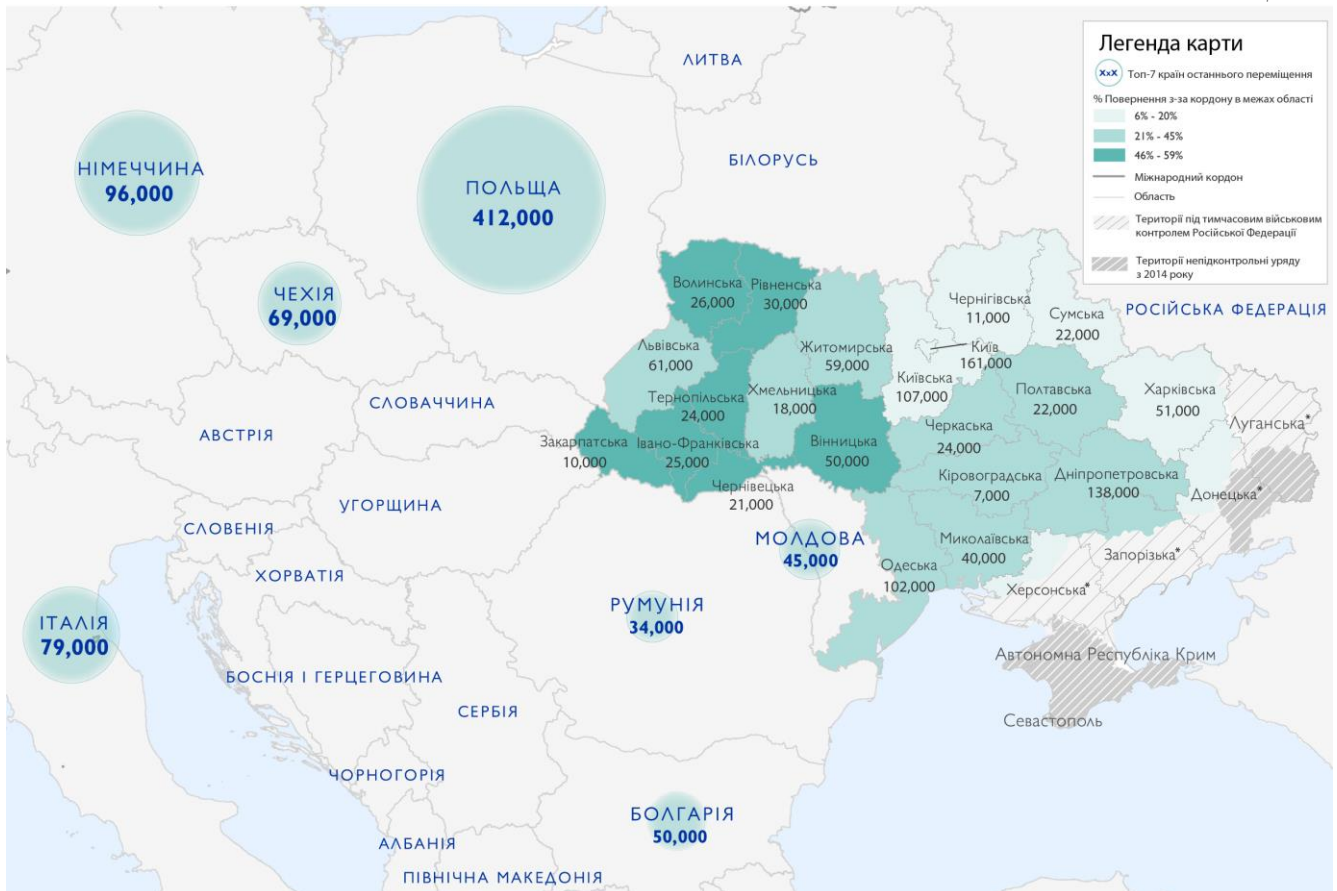
Тип місцевості, з якої повернулися респонденти, за областями

Майже половина усіх осіб, що повернулися (47%), повернулися з місць переміщення в іншій області України, а ще третина повернулася з місць переміщення в межах області (31%). З-поміж осіб, які повідомили про повернення з іншої країни, більшість повернулися з Польщі (39%), а також, меншою мірою, з Німеччини (9%), Італії (7%), Чехії (6%) та Болгарії (5%).

Особи, що повернулися з-за кордону, переважають у західних областях, тоді як повернення в межах областей більш поширені в північних і центральних областях поряд із нижчим відсотком осіб, що повернулися до південних і східних областей.

Майже усі хто за їх словами повернувся з-за кордону до звичних місць проживання були жінками (89%). Крім того, чверть (25%) усіх осіб, які повернулися, зазначили, що починаючи з лютого 2022 року внаслідок повномасштабної війни провели за кордоном не менше 14 днів.

Відсотки і розрахункова кількість осіб, які повернулися з-за кордону, за областями із зазначенням семи країн, із яких найчастіше повідомлялося про повернення

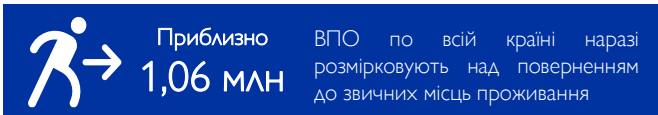

ДИНАМІКА ПОВЕРНЕНЬ

5 основних областей повернення	Частка осіб, що повернулися*	Оцінка заг. к-сті осіб, що повернулися
м. Київ	23%	1 106 000
Київська	17%	789 000
Харківська	12%	551 000
Дніпропетровська	7%	333 000
Одеська	5%	232 000
Інші області	36%	1 746 000

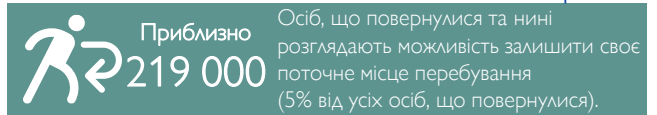
5 основних областей останнього перед поверненням переміщення**	Частка осіб, що повернулися*	Оцінка к-сті осіб, що повернулися
Львівська	9%	322 000
м. Київ	8%	287 000
Вінницька	7%	242 000
Дніпропетровська	6%	235 000
Київська	6%	235 000
Інші області	64%	2 359 000

НАМИРИ ЩОДО ПОВЕРНЕННЯ

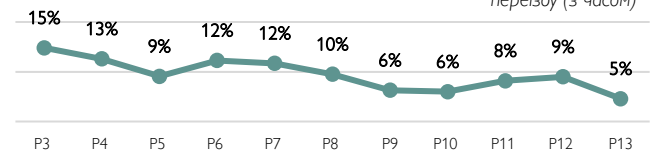
У раунді 13 Опитування загального населення 25% переміщеного населення розглядали можливість виїзду з поточних місць перебування (що еквівалентно 1,27 млн осіб). Переважна більшість із них (84% або 1,06 млн) розмірковує про повернення до регіонів походження. Серед тих, хто думає про повернення, 7% (екв. 79 000 осіб) планують повернутися додому впродовж двох тижнів після опитування.

НАМИРИ ПОВТОРНОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ

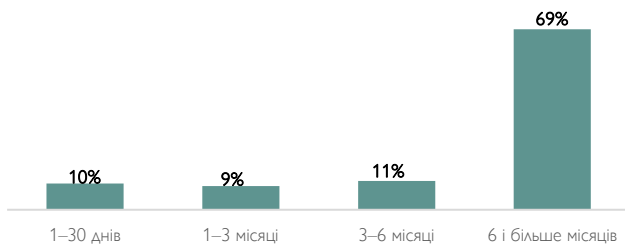
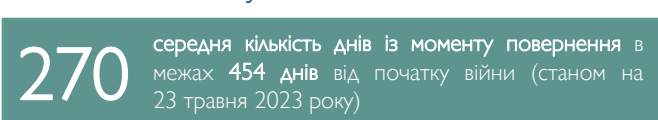

На момент проведення опитування, серед усіх осіб, що повернулися, 88% мають намір залишатися в своїх оселях у майбутньому, а 5% обмірковують виїзд зі своїх домівок. Ще 7%, або 333 000, осіб, що повернулися, можуть замислитися про доцільність переїзду, залежно від ситуації.

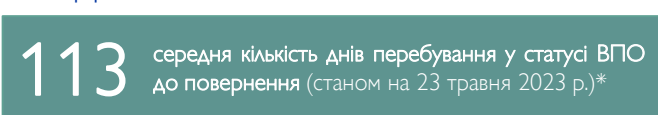
Сумарна частка осіб, що повернулися та розглядають можливість переїзду (з часом)

ЧАС ІЗ МОМЕНТУ ПОВЕРНЕННЯ

ЧАС ДО ПОВЕРНЕННЯ

Середня тривалість перебування у місцях переміщення серед усіх осіб, що повернулися, не перевищує чотири місяці, проте 37% осіб, що повернулися, повідомили, що були переміщені впродовж трьох місяців або довше.

Якщо порівнювати лише перші п'ять областей за кількістю повернень, то найбільша середня тривалість перебування осіб, що повернулися, у місцях переміщення була зафіксована в Харківській області (177 днів), тоді як найменша тривалість переміщення була характерною для міста Києва (87 днів). Серед усіх областей повернення найдовша середня тривалість переміщення — серед тих, хто повернувся до Миколаївської області (196 днів).*

*Примітка: Дані станом на 23 травня 2023 р., Оперативний звіт за результатами Опитування загального населення (етап 1)

Особи, що повернулися до топ-5 областей за кількістю повернень, частіше розглядають варіант повторного переїзду, зокрема це стосується міста Київ (18%) Київської та Харківської (по 10%), Дніпропетровської (8%) та Одеської (5%) областей, у яких сукупно мешкає понад половина (51%) усіх осіб, які повернулися і обмірковують повторний переїзд. Більше того, серед осіб, які повернулися і можуть замислитися про від'їзд залежно від ситуації, найвищі показники спостерігалися у місті Київ (16%), Харківській (15%), Київській (13%), Донецькій (12%) і Запорізькій (8%) областях. З-поміж 219 000 осіб, які повернулися і обмірковували від'їзд на момент опитування, приблизно третина (орієнтовно 65 400 осіб) планували виїхати впродовж двох тижнів після опитування. Більшість таких осіб знаходилися у місті Київ (35%), Харківській і Київській (по 13%) областях.

Серед осіб, які повернулися та обмірковують повторне переміщення, намір виїхати за кордон найчастіше висловлювали особи, що проживають у західних і центральних областях, зокрема в місті Київ (24%), Вінницькій і Черкаській (9%). Наступними за чисельністю були особи, які повернулися до Харківської та Дніпропетровської (8%), а також Донецької та Житомирської (7%) областей. Відносно менша частка осіб, які повернулися і планують виїхати за кордон, спостерігалася у Волинській, Львівській, Рівненській, Чернігівській та Одеській областях (по 4% у кожній). Найпопулярнішими країнами серед осіб, які планують переїзд за кордон, були Німеччина (25%) і Польща (21%). Варто зазначити, що 13% осіб, які повернулися і мають намір переїхати за кордон, усе ще не визначилися щодо місця призначення. З іншого боку, ті особи, які повернулися до південних і східних областей і розмірковують над повторним переміщенням, найчастіше висловлювали намір переїхати до іншої області у межах України. П'ять найпопулярніших цільових областей серед осіб, які збираються переїхати до іншого місця в межах країни — це Дніпропетровська (15%), Львівська (13%), Київська (10%), Івано-Франківська (6%), Миколаївська (6%) та Херсонська (6%) області.

КІЛЬКІСТЬ ПОВЕРНЕНЬ ІЗ-ЗА КОРДОНУ

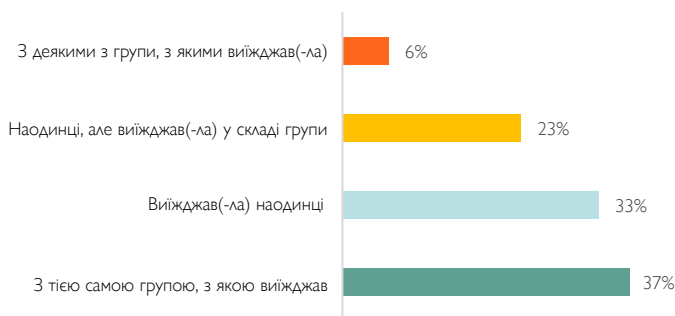
Із середини квітня 2022 року у рамках МВП MOM проводяться опитування серед осіб, які повертаються в Україну із сусідніх країн, щоб покращити розуміння основних профілів, моделей переміщення, намірів, потреб і причин повернення в Україну.*

В першому кварталі 2023 р. в прикордонних районах і транзитних пунктах Угорщини, Польщі, Республіки Молдова, Румунії та Словаччини було опитано 5 561 дорослу особу: 95% із них були українцями, а 5% — громадянами третіх країн (ГТК). Крім того, було проведено 30 опитувань громадян України в Латвії під час перетину кордону з Російською Федерацією з метою дістатися до районів поза контролем уряду України. В цьому розділі основну увагу зосереджено на українцях, опитаних у сусідніх країнах (5 294 особи), причому результати зважено на кількість перетинів кордону до України з кожної країни за аналогічний період.

*Додаткову інформацію щодо роботи МВП в сусідніх з Україною країнах, а також більш ґрунтовний аналіз можна знайти, завітавши на сторінку [«Реагування на кризу в Україні»](#)

ДЕМОГРАФІЧНІ ДАНІ ТА СКЛАД ГРУПИ

Склад групи мігрантів, що прибувають назад до України

Більшість респондентів-українців були жінки (91%). В усіх країнах жінки були молодші за чоловіків: три чверті з них (75%) були молодші за 50 років, тоді як 47% чоловіків були у віці 60 років чи старшими. Частка респондентів, що подорожували з дітьми (56% у межах групи) і особами літнього віку (9% у межах групи) була нижчою за ту, що спостерігалася у 2022 році (75% і 32%, відповідно). Приблизно 61% респондентів поза Україною від початку мешкали в країні, де проводилося опитування. В середньому вони перебували за кордоном впродовж 6 місяців, перш ніж в'їзжати назад до України. Іншими країнами, де респонденти в середньому провели найбільше часу, були Німеччина (10%), Чехія (5%) і Сполучене Королівство (3%). 5 найчисельніших національностей серед ГТК: Індія (63%), Нігерія (9%), Сполучені Штати (4%), Російська Федерація (3%) і Грузія (3%). 66% із загального числа склали чоловіки, а 34% — жінки.

РЕГІОНАЛЬНА ПЕРСПЕКТИВА

МІСЦЕ ПОХОДЖЕННЯ ТА ПУНКТ ПРИЗНАЧЕННЯ

Область походження	Частка респонденті	Область призначення	Частка респонденті
Дніпропетровська	17%	Дніпропетровська	17%
м. Київ	12%	м. Київ	13%
Одеська	10%	Одеська	11%
Харківська	10%	Харківська	9%
Запорізька	9%	Запорізька	8%
Закарпатська	6%	Закарпатська	8%
Київська	6%	Київська	5%
Інше	27%	Інше	24%

Попри значні розбіжності між різними сусідніми країнами у відсотках респондентів із кожної області походження в Україні, більше половини (57%) опитаних до переміщення з України мешкали лише у п'яти областях: Дніпропетровській (17%), місті Києві (12%), Одеській (10%), Харківській (10%), Запорізькій (9%). Майже всі респонденти (89%) по прибуттю до України висловили намір повернутися до своїх областей походження, хоча 11% заявили про бажання поїхати до іншої області України. Серед причин поїхати до іншої області у тих, хто висловили такий намір, були побоювання щодо безпеки в місцях походження, неможливість туди потрапити, присутність членів сімей ВПО та інформація про пошкодження чи руйнування домівок. Серед запланованих пунктів призначення області західної частини країни згадувалися дещо частіше, ніж області походження.

НАМІРИ

Запланована тривалість візиту при приїзді

Близько половини опитаних на пунктах перетину кордону (48%) поверталися в Україну на короткий час, тоді як 40% висловили намір залишитися, а 12% не визначилися зі своїми планами. Серед опитаних респондентів чоловіки (55%) частіше за жінок (38%) висловлювали намір залишитися. Основною причиною як короткочасних візитів, так і повернень, було возз'єднання з членами сімей. Цю причину назвали 72% осіб, які приїздили до України з короткочасним візитом, і 85% тих, що планували остаточне повернення. Крім того, 25% осіб, які приїздили до України з короткочасним візитом, прагнули отримати чи поновити документи, що засвідчують особу (такі як біометричні паспорти, дипломи чи водійські посвідчення), тоді як 20% з цієї групи мали намір пройти медичне обслуговування в Україні.

ПОТРЕБИ

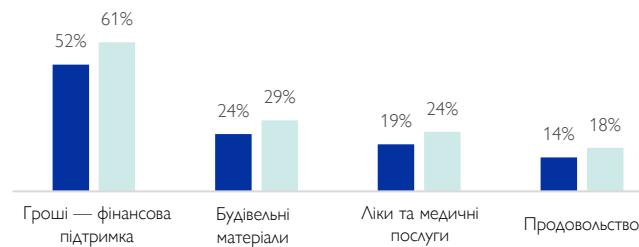
Чотири найпоширеніші нагальні потреби, названі особами, які поверталися, під час перетину кордону — це фінансова підтримка (21%), медична допомога (17%), медикаменти (12%) та продовольчі товари (9%). Рівень потреб, про який повідомляють особи, які поверталися з-за кордону, є нижчим, ніж той, про який повідомляють українці та ГТК, опитані під час в'їзду до тих самих країн. Ця розбіжність може бути пов'язана з уявленнями про те, що допомога не надається за межами України під час першого в'їзду в країну переміщення. Потреба у фінансовій підтримці була здебільшого підкресленою серед осіб, які поверталися з Польщі, Республіки Молдова та Словаччини. Натомість, ті, хто поверталися з Румунії, наголошували на продовольчому забезпеченні, а для респондентів, що поверталися з Угорщини, головним пріоритетом виявилось транспортування. Крім того, 6% учасників повідомили про те, що зазнавали випадків несправедливого поводження чи дискримінації, живучи за кордоном.

ДИНАМІКА ПОТРЕБ ОСІБ, ЩО ПОВЕРНУЛИСЯ

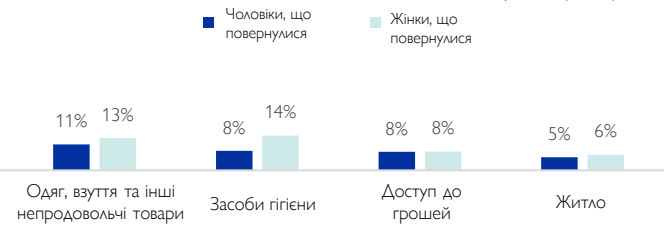
Домогосподарства, що повертаються з місць переміщення, зберігають вразливості та потреби, пов'язані з переміщенням. Слід зазначити, що **найкритичнішою потребою, яку висловили люди, що повернулися, залишається фінансова допомога (грошова підтримка): про цю потребу кажуть більше ніж половина (58%) респондентів.** Цікаво, що попит на матеріали для відбудови серед осіб, які повернулися (27%), вищий, ніж в інших груп населення (24% для мешканців і 21% для ВПО), що свідчить про сильне бажання відновити побут і досягти базового рівня життя. Крім того, потреби в лікарських засобах і медичних послугах перебувають приблизно на одному рівні у 23%. Закономірно, жінки, що повернулися, висловлюють більші потреби за всіма категоріями у порівнянні з чоловіками. Варто зазначити, що як жінки, що повернулися, так і місцеві мешканки демонструють більшу схильність до пошуку матеріалів для відбудови, ніж чоловіки. Ця відмінність контрастує з ситуацією, що спостерігається серед переміщеного населення, яке демонструє меншу схильність назавсім осісти у поточних місцях проживання.

	ВПО	Особи, що повернулися	Не-ВПО
Продовольство	29,3%	16,6%	13,3%
Ліки та медичні послуги	36,1%	22,8%	21,6%
Засоби гігієни	29,0%	12,3%	9,7%
Житло	23,8%	6,1%	3,3%
Гроші — фінансова підтримка	80,1%	58,2%	54,0%
Одяг, ковдри та інші непродовольчі товари	29,8%	12,4%	9,5%
Доступ до грошей	10,4%	7,7%	5,5%
Матеріали для ремонту	20,7%	27,3%	24,5%

↓ Основні потреби осіб, що повернулися, з розподілом за статтю

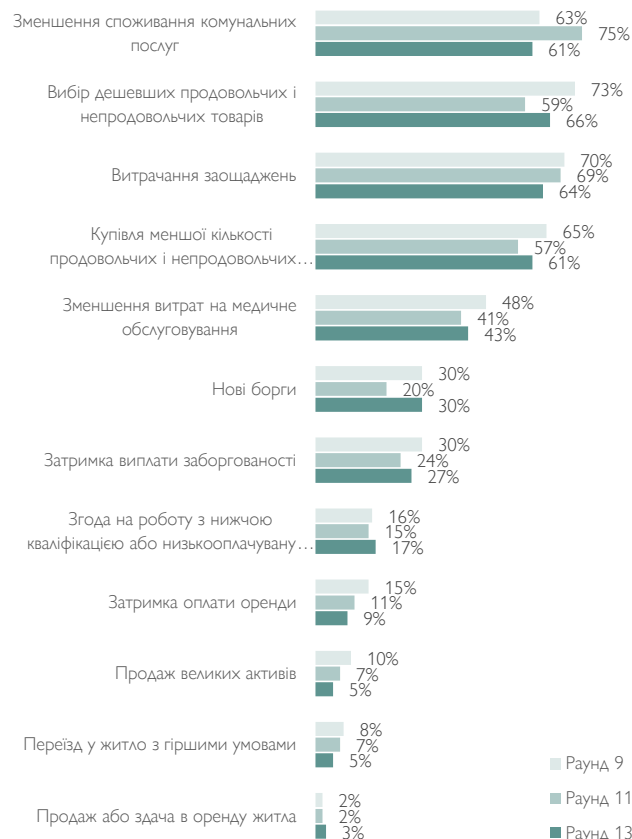

↑ Частка респондентів, що вказали на потреби, за статусом переміщення

МЕХАНІЗМ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ

Частка осіб, що повернулися та повідомили про застосування механізму подолання проблем для задоволення базових потреб за останні 30 днів

Опитування загального населення відстежує механізми подолання проблем, до яких вдаються особи, що повернулися, чи члени їхніх сімей для задоволення базових потреб домогосподарств упродовж місяця, що передував збору даних, оскільки ці дії можуть загострювати наявні вразливості. Скорочення споживання продовольчих і непродовольчих продуктів, вичерпання заощаджень і зниження рівня споживання комунальних послуг залишаються найпоширенішими стратегіями подолання проблем по всій країні без істотних змін з плином часу.

Гендерний аналіз виявляє, що **жінки, які повернулися, стикаються з особливими викликами при доступі до основних послуг і побутовими витратами.** Порівняно з чоловіками вони частіше повідомляють про зменшення витрат на медицину (47% проти 36%), пропуски погашення боргів (28% проти 24%), зниження витрат на продовольчі та непродовольчі продукти (66% проти 51%), вибір дешевших товарів (70% проти 58%) та зменшене споживання комунальних послуг (63% проти 55%).

Серед перших п'яти областей за кількістю повернень (див. с 5) понад половина осіб, які повернулися, у кожній області вичерпали заощадження, скоротили витрати на продовольчі продукти та предмети першої необхідності та віддають перевагу дешевшим альтернативам. Крім того, чверть осіб, які повернулися до Одеської області, погодилися на менш кваліфіковану роботу, а п'ята частина продали транспортні засоби чи побутову техніку. Крім того, в Дніпропетровській та Одеській областях значна частка осіб, які повернулися, позичали гроші чи брали кредити (40% та 36%, відповідно), проте в Закарпатській області ця цифра досягає 71%. Більше того, майже половина осіб, які повернулися до Дніпропетровської (48%) та Харківської (52%) областей, скоротили витрати на медицину. Схожі тенденції спостерігаються в Запорізькій (54%), Рівненській (56%), Сумській (61%), Херсонській (50%), Хмельницькій (62%), Черкаській (55%) та Чернівецькій (64%) областях.

УМОВИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ — ОГЛЯД

У раунді 13 Опитування загального населення респондентів, які повернулися, запитали про умови в населених пунктах, до яких вони повернулися.

На національному рівні 75% респондентів зазначили, що багато людей у їхніх місцевостях не можуть заробляти гроші внаслідок війни. Примітно, що всі особи, які повернулися до Херсонської області, повідомили, що зіткнулись з проблемою. Загалом, у південних та східних областях України особи, які повернулися, повідомляли про вищі показники у порівнянні з центральними та західними областями.

В цілому по країні більше ніж половина осіб, які повернулися (55%), повідомили, що основні сектори, які забезпечують зайнятість населення в їхніх місцевостях, досі не працюють. Найвищий відсоток був у Чернігівській (75% осіб, які повернулися) і Закарпатській (71%) областях. Це може свідчити про значний вплив переміщення з цих областей на функціонування економіки та ринку праці.

Закономірно, більше половини опитаних осіб, які повернулися (58%), зазначили, що місцеві підприємства не відновили свою роботу у зв'язку з війною, причому відсоток таких свідчень серед осіб, що повернулися до південних та східних областей, був вищим, ніж у інших регіонах України, зокрема у Херсонській (85%), Харківській (69%), Миколаївській (65%), Запорізькій (62%) областях, за винятком єдиної Чернігівської області на півночі країни, де про це повідомили 66% осіб, які повернулися.

Про знищення житлового фонду в своїх населених пунктах повідомили 68% опитаних осіб, що повернулися, причому найвищий рівень зафіксовано в Херсонській та Чернігівській (92% з усіх осіб, які повернулися до цих областей), Харківській (87%), Запорізькій (86%) і Миколаївській (81%) областях.

40% опитаних осіб, що повернулися, повідомили про стурбованість з приводу наявності нерозірваних боєприпасів та мін у їхніх місцевостях. Хоча ця проблема широко розповсюджена по всій країні, найбільшу частку таких занепокоєнь зафіксовано серед осіб, які повернулися до областей на сході, півдні та півночі країни, зокрема в Херсонській (77%), Чернігівській (72%), Харківській (66%), Миколаївській (57%), Сумській (53%), але також і в Київській (50%) областях.

Відсоток осіб, які повернулися та повідомляють про умови, які існують у місцевості повернення

Приблизно чверть осіб, що повернулися, повідомили про труднощі з доступом до державних послуг, а також до базових медичних послуг (26% і 24% відповідно). За обома показниками найбільше поширення спостерігалось в Херсонській, Миколаївській і Донецькій областях.

Крім того, 14% осіб, які повернулися, зазначили, що багато людей мають недостатній доступ до комунального водопостачання. Причому найбільше це поширено у Миколаївській (43%), Херсонській та Донецькій (по 42%) областях. Для порівняння, менший відсоток осіб, які повернулися, висловлювали стурбованість щодо недостатньої доступності електропостачання у своїх місцевостях (8%). Однак, ця проблема була найбільш поширеною в Херсонській області (30%).

Відсоток осіб, що повернулися та повідомляють про кожну умову, наявну в їхній місцевості походження, за 5 основними областями повернення

ПОВЕРНЕННЯ ЯК ДОВГОСТРОКОВЕ РІШЕННЯ: КРИТЕРІЇ МПК

Підтримка осіб, що повернулися, у досягненні довгострокових рішень щодо проблем переміщення потребує комплексного аналізу їхніх потреб, вразливостей та викликів, що стоять перед ними у конкретному контексті. Цей розділ надає загальний огляд цих викликів на підставі восьми критеріїв, окреслених Рамковою програмою пошуку довгострокових рішень для внутрішньо переміщених осіб Міжвідомчого постійного комітету (МПК). MOM розробила блок питань, які надають попередню оцінку критеріїв в українському контексті. У цьому розділі зосереджено увагу на двох підгрупах: особах, які повернулися і обмірковують повторне переміщення (або переїзд) і особах, які мають намір залишитися у звичних місцях проживання і можуть вважатися такими, що **обрали курс на повернення у якості довгострокового рішення**.

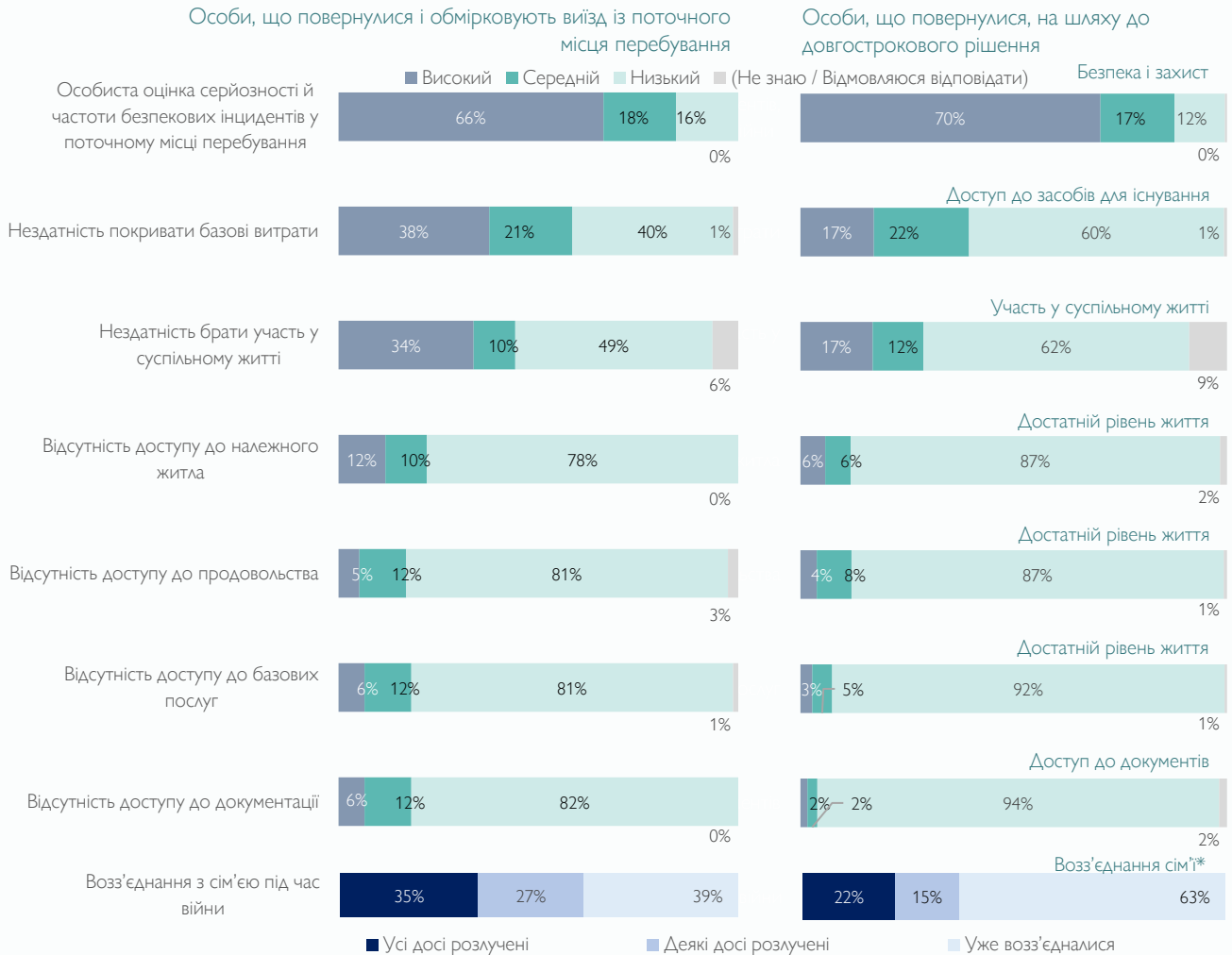
Приблизно **4,2 млн**

(88%) осіб, які повернулися, взяли курс на довгострокові рішення, активно реінтегруються і мають намір залишитися.

ПРИМІТКА: У якості ключового продовження Симпозіуму довгострокових рішень, організованого MOM під егідою Офісу Координаторки системи ООН (RCO) в Україні, розробляється Дорожня карта Спільної аналітичної структури для довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення громадян в Україні. Щойно цю Спільну структуру буде розроблено, MOM включити спільно узгоджені показники до Опитування загального населення. Див. [Звіт та рекомендації за результатами Симпозіуму](#).

Основні турботи осіб, які повернулися та обмірковують повторне переміщення, стосувалися безпеки та захисту, базових витрат і участі у громадських справах. Для порівняння, питання рівня життя (у тому числі продовольства, житла, медицини та комунікаційних мереж) та оформлення документів були менш поширені. Цікаво, що питання безпеки та захисту так само гостро стоїть і для осіб, що повернулися та не планують переїжджати, що свідчить про те, що ухвалення рішень про повторне переміщення чи переселення значною мірою залежить від економічного чинника, участі в громадському житті та доступі до належного житла в місцях повернення. Зазначені проблеми були менш виразними серед тих, хто не планує переїжджати, що могло б пояснити їхнє рішення не розглядати варіант зміни місця проживання. Насамкінець, вагомим чинником повторного переміщення вважається возз'єднання сімей, оскільки більше третини осіб, що мають намір переїхати, зазначили, що й досі розлучені зі своїми сім'ями.

Самооцінка осіб, що повернулися відповідно до *рамкових критеріїв ДР МПК (на національному рівні)*

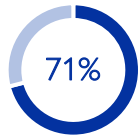
*Примітка: Включно з респондентами, які знали розлучення із сім'ями під час війни (64% у загальній вибірці та 51% із тих, що обмірковують переїзд).

Респондентам було запропоновано оцінити свою здатність отримати доступ до товарів і послуг, а також брати участь у житті громади за шкалою від 0 (зовсім нелегко отримати доступ) до 10 (дуже легко отримати доступ) або суб'єктивно оцінити частоту безпекових інцидентів за шкалою від 0 (ніколи) до 10 (постійно). Єдність сімей було оцінено з допомогою двох окремих питань, щоб визначити частку переміщених домогосподарств, які перебувають у розлучі з іншими членами сім'ї внаслідок війни, і додатково з'ясувати, чи вони возз'єдналися. В цілях аналізу та звітності відповіді згруповано у три категорії, що визначають низький (від 10 до 6 балів), помірний (5 балів) і високий (від 4 до 1 бала) рівень кожної потреби та вразливості.

ПОВЕРНЕННЯ ЯК ДОВГОСТРОКОВЕ РІШЕННЯ: КРИТЕРІЇ МПК

У цьому розділі надано ґрунтовний аналіз зібраних даних, які стосуються кожного критерію, визначеного Рамковою програмою МПК щодо довгострокових рішень,* для **всіх опитаних осіб, які повернулися**.

БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ

усіх осіб, які повернулися, повідомили про часті безпекові інциденти, пов'язані з поточною війною.

Віддзеркалюючи динаміку війни та атак на цивільну інфраструктуру в травні 2023 року, респонденти, які повернулися до східного макрорегіону та міста Києва, повідомили про вищу частоту виникнення серйозних безпекових інцидентів. Найвищу частку респондентів, які повідомили про серйозні безпекові інциденти, серед осіб, що повернулися, зафіксовано у Запорізькій області (88%). З-поміж 5 перших областей за кількістю повернень (див. стор.5), Харківська область (79%), місто Київ (78%) і Дніпропетровська область (75%) показали найбільший відсоток таких респондентів серед усього населення, що повернулося.

Незалежно від місця повернення, як жінки, так і чоловіки, що повернулися, демонструють приблизно однакове сприйняття високої частоти безпекових інцидентів (69% чоловіків і 71% жінок). З іншого боку, особи, що повернулися і мешкають у великих містах, повідомили про те, що більше потерпають від високої частоти безпекових інцидентів (76%), порівняно з особами, які повернулися до сіл (61%) і невеликих містечок (65%).

ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ ІСНУВАННЯ

П'ята частина (20%) осіб, які повернулися, зазначили, що стикалися з перешкодами у забезпеченні базових витрат. Серед осіб, які повернулися і планують повторне переміщення, частка таких респондентів значно вища (38%).

Особи, що повернулися до південних і східних регіонів країни, частіше повідомляють про неспроможність забезпечити базові витрати, порівняно з особами, які повернулися до інших макрорегіонів (26% і 25% усіх осіб, які повернулися і мешкають у згаданих макрорегіонах, повідомили про цю проблему). Особи, що повернулися до сільських місцевостей, частіше висловлюються про труднощі із забезпеченням базових витрат у порівнянні з тими, що мешкають у невеликих містечках (32%, відповідно).

Серед усіх опитаних осіб, які повернулися, жінки частіше за чоловіків повідомляли про труднощі із забезпеченням базових витрат (21% і 15% відповідно).

ВОЗЗ'ЄДНАННЯ СІМ'Ї

Половина (52%) усіх осіб, які повернулися, були розлучені зі своїми сім'ями внаслідок війни. На момент проведення опитування дві п'яті з них ще не возз'єдналися з членами своїх сімей (39%).

Слід зазначити, що особи, які повернулися і обмірковують зміну місця проживання, частіше за тих, які не розглядають варіант виїзду, повідомили, що не возз'єдналися із членами своїх сімей. Зокрема, 61% осіб, які повернулися і обмірковують подальше переміщення, сказали, що всі або деякі члени їхніх сімей усе ще розділені. Водночас, серед тих, хто не планують переїзду, про це повідомили 37%.

З усіх осіб, що повернулися, мешкають у південному макрорегіоні та планують переїхати, більшість повідомили про те, що розлучені з членами своїх сімей (46%). У містах возз'єднання сімей частіше згадується особами, які повернулися, ніж у сільській місцевості (61% для великих міст, містечок і селищ міського типу і 52% для сільських місцевостей).

*Цей аналіз і опитування відображає сім із восьми критеріїв довгострокових рішень МПК, оскільки ми дійшли висновку про те, що це не настав слушний час для оцінювання доступу осіб, що повернулися, до ефективних засобів правового захисту та правосуддя (Критерій №8).

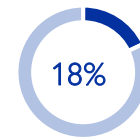
ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ

Загалом, 3% усіх осіб, які повернулися, повідомили, що стикаються з труднощами у доступі до основних послуг (чиста вода, санітарія, медицина, школи, комунікаційні мережі тощо). Крім того, 4% усіх осіб, які повернулися, повідомили про проблеми з доступом до продовольства для себе та своєї родини. Найвищий відсоток таких респондентів зафіксовано у центральному макрорегіоні (8%).

Загалом, 6% усіх осіб, що повернулися, повідомили про проблеми, пов'язані з доступом до належного житла. Слід зазначити, що особи, які повернулися і мають намір виїхати, повідомляють про проблеми з доступом до житла вдвічі частіше (12%).

Аналізуючи ситуацію за макрорегіонами, на заході частка респондентів, які згадували про труднощі з доступом до належного житла (14%) вища порівняно з іншими макрорегіонами.

УЧАСТЬ У СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ

усіх осіб, що повернулися, повідомили, що їм дуже важко брати участь у справах громади і вирішенні громадських проблем у місці проживання.

Частка тих, хто повідомили про своє відсторонення від участі у суспільному житті, була значно вищою серед осіб, які повернулися і обмірковують переїзд (на рівні 38%).

Серед усіх осіб, що повернулися, найвищий відсоток респондентів, які заявляють про проблеми з участю в суспільних справах, особливо помітний серед осіб, що мешкають у південному макрорегіоні (де про такі труднощі повідомили 25% осіб, які повернулися). Ця тенденція найбільш очевидна в Херсонській (35%) і Миколаївській (31%) областях. Щодо решти областей, найбільш різочий рівень відсторонення від суспільного життя зафіксовано у Донецькій області (де це питання піднімають 42% осіб, які повернулися і мешкають у цій місцевості).

Не було зафіксовано жодної різниці між чоловіками і жінками, які повернулися, у частоті повідомлень про суттєві труднощі з залученням у суспільні справи. Однак, значні відмінності було виявлено за результатами аналізу типів населених пунктів: 25% усіх осіб, що повернулися і мешкають у сільській місцевості, вказали на проблеми із участю в суспільному житті своїх громад.

ДОКУМЕНТАЦІЯ

Два відсотки усіх осіб, що повернулися, вказали на проблеми, пов'язані з оформленням документів. Слід зауважити, що відсоток респондентів, що повідомляють про проблеми з доступом до документації, є вищим серед осіб, що повернулися і мають намір знову виїхати (відповідно, 6% повідомили про цю проблему).

Серед усіх респондентів, що мешкають у південному макрорегіоні, частка осіб, що повернулися і вказують на проблеми з доступом до документів, є вищою (на цю проблему вказали 4% осіб). Більше того, більшою мірою про цю проблему згадують особи, які повернулися до сільських місцевостей (5% усіх опитаних осіб, які повернулися).

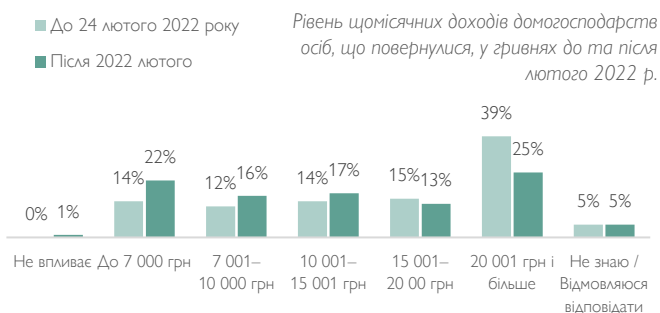
Серед усіх осіб, що повернулися, чоловіки та жінки рівною мірою вказували на труднощі з оформленням документів (по 2% як чоловіків, так і жінок).

ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ ІСНУВАННЯ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

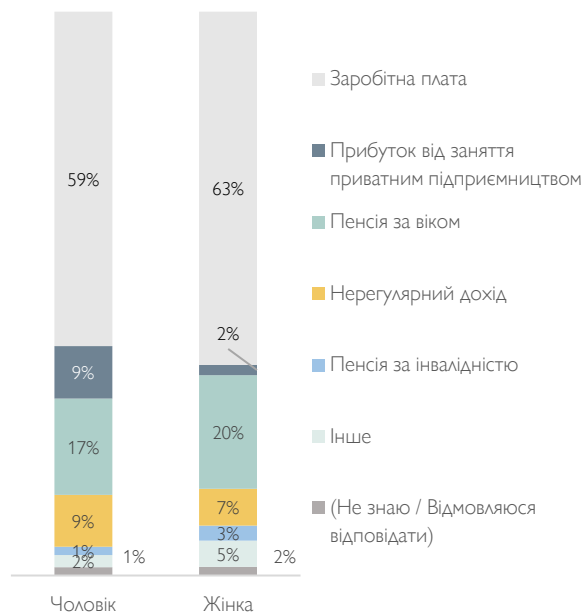
ДЖЕРЕЛА ДОХОДУ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Основним джерелом доходу домогосподарств більше половини осіб, які повернулися, є заробітна плата. Лише серед осіб, які повернулися до сільських місцевостей, залежність від заробітної плати як основного джерела доходу дещо нижча (46%).

Загалом, 4% осіб, що повернулися, вказали, що основним джерелом доходів їхніх домогосподарств є дохід від підприємницької діяльності. Примітно, що дохід від приватного підприємництва набагато частіше згадується чоловіками, що повернулися, порівняно з непереміщеними мешканцями чи ВПО (9% чоловіків, які повернулися, 4% не-ВПО-чоловіків і 1% ВПО-чоловіків).

Основні джерела доходів домогосподарств осіб, що повернулися, за статтю *

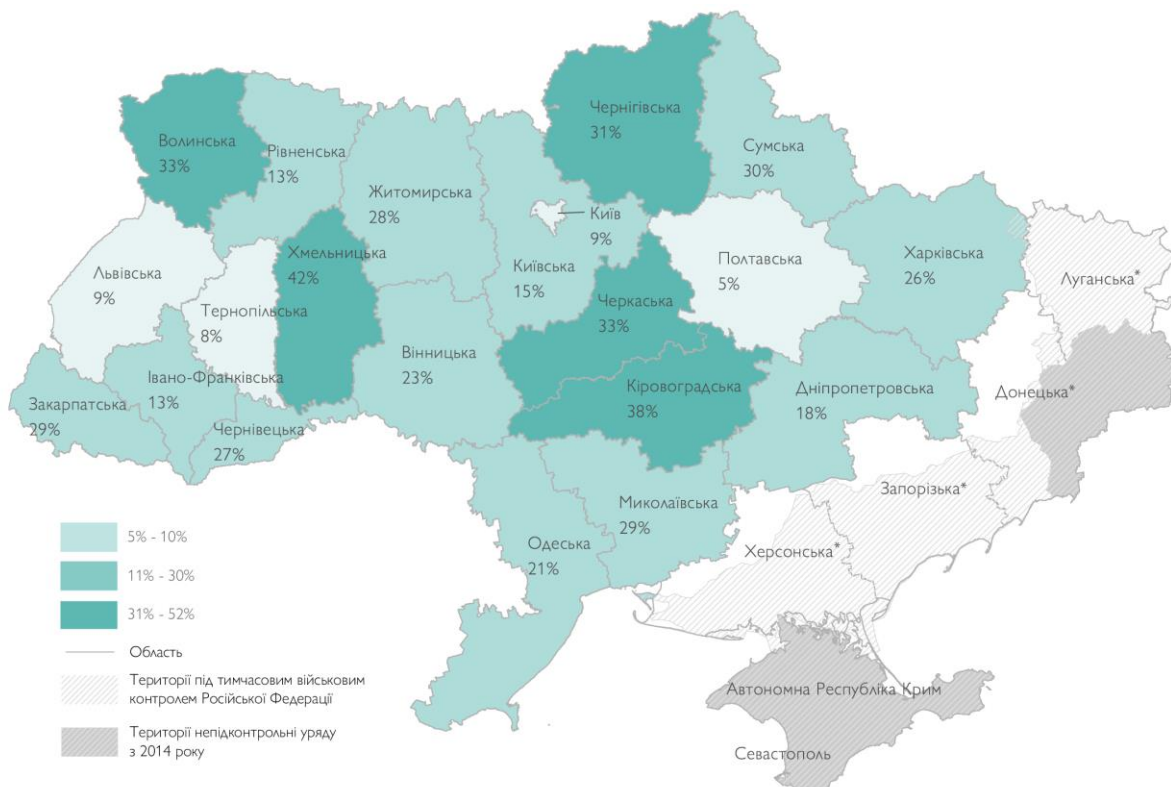

* Цифра для не-ВПО не включає населення, що повернулося.

У раунді 13 респондентів запитали про нинішній рівень доходів їхніх домогосподарств і рівень доходів до початку війни в лютому 2022 року. Слід зауважити, що особи, які повернулися, зі щомісячним доходом від 7000 до 15 000 грн повідомили про незначне зростання рівня доходів після лютого 2022 року.

Двадцять відсотків респондентів з-поміж осіб, що повернулися, по всій країні повідомили, що сукупний місячний рівень доходу їхніх домогосподарств не перевищує 6 700 грн (еквівалент 187 доларів США), що становить мінімальний розмір заробітної плати, встановлений Урядом України.

Частка осіб, які повернулися, із сукупним щомісячним доходом домогосподарства, що не перевищує мінімальний рівень заробітної плати (6 700 грн.), за областями

ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ ІСНУВАННЯ ТА ЗАЙНЯТІСТІ

ЗАЙНЯТІСТЬ

В цілому по країні більшість (67%) осіб працездатного віку, які повернулися (18–64 роки), сказали, що мають роботу, у тому числі 9% самозайнятих. Для порівняння, рівень зайнятості серед непереміщеного населення складає 61% (у тому числі 7% самозайнятих). Однак, навіть більший відсоток осіб у віці 18–64 роки, які наразі повернулися (76%) повідомляв про зайнятість впродовж принаймні 30 днів до 24 лютого 2022 року, порівняно з непереміщеними особами цієї вікової групи (64%).

Примітно, що 74% осіб, які повернулися і є безробітними (шукають роботу або ні) або займаються хатньою роботою, заявили, що втратили роботу внаслідок війни. Серед непереміщеного населення цей відсоток трохи нижчий (63%).

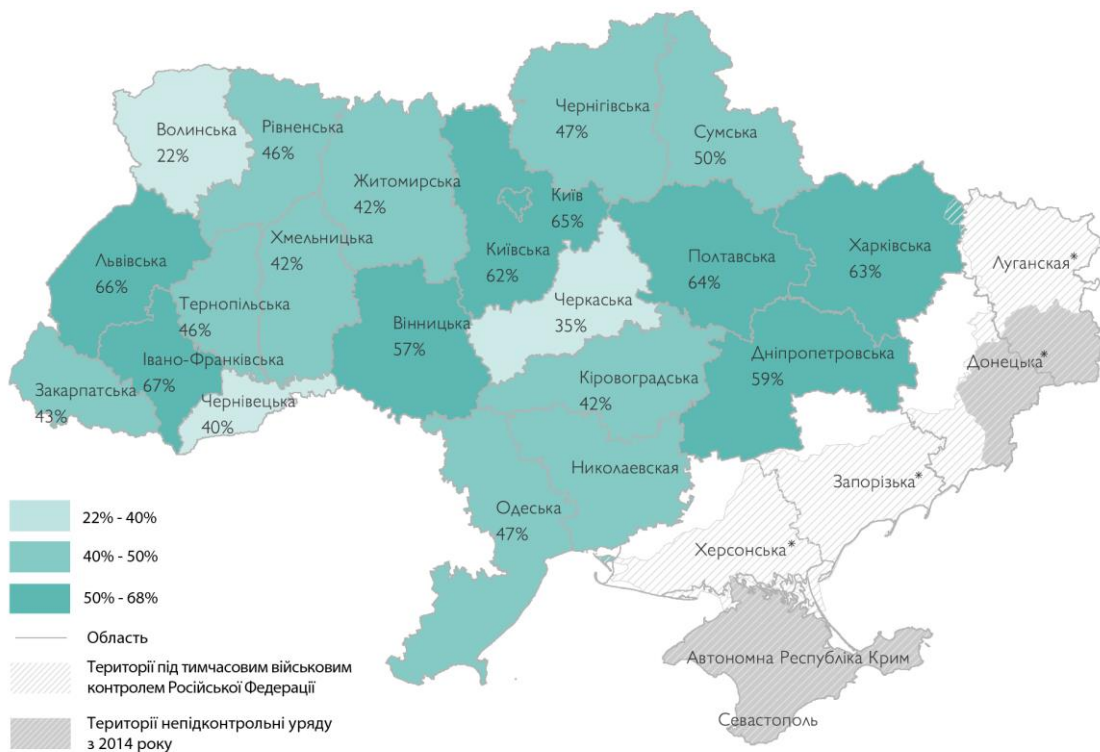
Приблизно однаковий відсоток чоловіків і жінок, що повернулися, (7% чоловіків і 8% жінок) активно шукають роботу.

Аналізуючи 5 перших областей за кількістю повернень (див. с. 5), у Харківській області 10% осіб у віці 18–64 роки, які повернулися, були безробітними, але шукали роботу. Натомість, Дніпропетровська та Одеська області продемонстрували найнижчий відсоток безробітних осіб, які активно шукали можливості працевлаштування (по 5% у кожній).

Населення, яке повернулося, також стикається з труднощами в доступі до ринку праці. Значний відсоток (89%) безробітних осіб у віці 18-64 роки, які повернулися, вказав на відсутність прийнятних можливостей працевлаштування в своїй місцевості, які б відповідали їхнім інтересам, досвіду і навичкам. Крім того, 83% безробітних осіб, які повернулися, повідомляли, що зіштовхуються з незадовільним рівнем заробітної плати, пропонуваної на наявних вакансіях.

Частка опитаних осіб, що повернулися, віком 18-64 років, які наразі працевлаштовані, за областями поточного перебування

СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ

Війна в Україні призвела до значних переміщень населення, в тому числі людей, які тимчасово залишають свої місця походження та повертаються до них. Криза переміщення мала далекосяжні наслідки, створивши додаткове навантаження на державні служби, ресурси, житловий фонд, ринки праці та гуманітарну підтримку, та потенційно посиливши напругу між різними групами населення. У розділі розглянуто елементи процесу повернення, що стосуються соціальної згуртованості.

В рамках Опитування загального населення мешканців, які не є мігрантами, запитали про їхнє ставлення до людей із інших областей, що приїхали до їхніх громад внаслідок поточної війни. Більшість (89%) висловилися позитивно, а відсоток тих, хто ставиться нейтрально (4%) чи негативно (2%), був значно меншим. Негативні настрої було помічено по всій країні, причому найбільший відсоток зафіксовано у Івано-Франківській (7% опитаних мешканців), Полтавській, Львівській, Херсонській і Черкаській областях (по 4% у кожній).

ДИСКРИМІНАЦІЯ АБО НЕСПРАВЕДЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕМІЩЕННЯ

опитаних осіб, що повернулися, повідомили про випадки, коли вони самі чи члени їхніх сімей зазнавали дискримінації чи несправедливого ставлення під час переміщення через те, що були не місцевими, у порівнянні з ВПО (22%).

Проте, стосовно ситуацій, коли особи зазнавали дискримінації чи несправедливого ставлення під час взаємодії з місцевими мешканцями, найвищі показники зафіксовано серед ВПО та осіб, що повернулися.

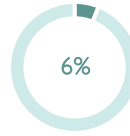
Про дискримінаційне чи несправедливе ставлення найчастіше повідомляли особи, що повернулися з Херсонської (33% осіб, які повернулися), Закарпатської (17%) Дніпропетровської (16%) і Львівської (15%) областей, причому останні дві області посідають перші місця за кількістю переміщень.

У перших п'яти областях за кількістю переміщених осіб, на додачу до дискримінаційного ставлення під час взаємодії з місцевими мешканцями, особи, що повернулися, також повідомляли про інші типи дискримінації. У Вінницькій — про дискримінацію у доступі до безпечного і дешевого житла; у Дніпропетровській — про дискримінацію при взаємодії з місцевими закладами та організаціями (дитячими садками, школами та іншими закладами освіти); у Київській — про дискримінацію при отриманні гуманітарної допомоги; в Одеській — про дискримінацію на роботі, у закладах охорони здоров'я та при намаганні знайти собі безпечне і недороге житло. У місті Києві повідомлення про дискримінацію здебільшого стосувалися взаємодії з місцевими мешканцями.

Частина респондентів з числа ВПО та осіб, які повернулися, що повідомляли про ситуації, в яких вони зазнавали дискримінації чи несправедливого ставлення у місцях поточного перебування.

ДИСКРИМІНАЦІЯ АБО НЕСПРАВЕДЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ПІСЛЯ ПОВЕРНЕННЯ

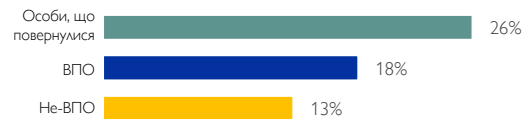
осіб, які повернулися, повідомили про досвід дискримінації чи несправедливого ставлення після повернення до основного місця проживання.

З точки зору географічного розподілу, найбільші частки осіб, які повернулися і повідомляють про дискримінацію після повернення, зафіксовано у Волинській (16%), Херсонській та Хмельницькій (15%), Рівненській (13%), Черкаській (10%), Чернігівській і Дніпропетровській (9%) областях.

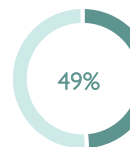
НАПРУГА ТА НЕДОВІРА МІЖ ГРУПАМИ

Особи, які повернулися — це соціальна група, яка є найчутливішою до напруженості між групами, зокрема стосовно соціальної допомоги від держави, позаяк 26% повідомляють про наявність такої напруженості в місцях поточного перебування.

Частина респондентів, які відчувають напругу між групами у зв'язку з отриманою соціальною допомогою в місцях поточного перебування, за статусом переміщення

Попри відсутність чітких макрорегіональних закономірностей, у Херсонській (58%), Івано-Франківській (44%), Миколаївській (38%), Чернігівській (37%), Чернівецькій (36%), Житомирській (34%), Запорізькій (34%), Сумській (32%) і Полтавській (30%) областях принаймні третина опитаних осіб, які повернулися, відчували соціальну напругу. Єдина область, де частка не-ВПО, які відчувають напругу, була більшою у порівнянні з іншими групами — це Закарпатська область, де про це повідомила третина місцевих мешканців (27%).

Приблизно половина (49%) осіб, які повернулися, основною причиною міжгрупової напруженості в громадах називають нерівний доступ до грошової допомоги.

До областей із найвищим відсотком осіб, які повернулися і відчувають напругу в громадах, пов'язану з фінансовою допомогою, належать, зокрема, Вінницька, Дніпропетровська, Запорізька, Львівська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська області та місто Київ. У цих місцевостях більше половини осіб, які повернулися, повідомили про такі настрої.

У Миколаївській, Херсонській, Кіровоградській і Закарпатській областях про таку напругу найчастіше повідомляли ВПО, а не особи, які повернулися, чи місцеві мешканці. Натомість, у Волинській, Івано-Франківській, Черкаській, Житомирській, Донецькій, Київській і Харківській областях про таку напругу найчастіше повідомляли саме місцеві мешканці, порівняно з особами, які повернулися, та ВПО.

ОЦІНКА ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЗА СТАТУСОМ ПЕРЕМІЩЕННЯ

Область	Оцінка макс. чисельності населення на сьогодні	Оцінка макс. фактичної чисельності ВПО на сьогодні	Оцінка макс. чисельності осіб, що повернулися, на сьогодні	Оцінка макс. чисельності непереміщених осіб (жителів) на сьогодні
Черкаська	1 330 000	119 000	70 000	1 171 000
Чернігівська	1 187 000	72 000	203 000	893 000
Чернівецька	849 000	98 000	35 000	737 000
Дніпропетровська	4 272 000	625 000	333 000	3 365 000
Івано-Франківська	1 296 000	148 000	54 000	1 127 000
Харківська	2 978 000	689 000	551 000	1 656 000
Хмельницька	1 250 000	156 000	43 000	1 086 000
Кіровоградська	1 148 000	158 000	26 000	1 000 000
м. Київ	3 853 000	455 000	1 106 000	2 071 000
Київська	3 229 000	474 000	789 000	1 823 000
Львівська	2 640 000	273 000	138 000	2 289 000
Миколаївська	1 320 000	189 000	192 000	925 000
Одеська	2 581 000	291 000	232 000	2 082 000
Полтавська	1 701 000	256 000	62 000	1 426 000
Рівненська	1 088 000	51 000	51 000	1 015 000
Сумська	1 125 000	100 000	130 000	897 000
Тернопільська	894 000	84 000	45 000	786 000
Вінницька	1 794 000	164 000	96 000	1 574 000
Волинська	1 109 000	51 000	53 000	1 035 000
Закарпатська	900 000	113 000	18 000	799 000
Житомирська	1 349 000	127 000	174 000	1 043 000
Донецька*	726 000	78 000	130 000	503 000
Запорізька*	1 261 000	273 000	136 000	850 000
Луганська*	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні
Херсонська*	433 000	24 000	66 000	339 000
Місце проживання не відоме (в Україні)**	683 000	20 000	24 000	659 000
Усе населення	40 998 000	5 088 000	4 757 000	31 153 000

* Оцінки для Донецької, Запорізької, Луганської та Херсонської областей (позначені синім), ймовірно, є недостатньо репрезентативними в зв'язку з тим, що охоплення обмежене лише місцевостями, контрольованими урядом, а також із обмеженою кількістю респондентів, опитаних шляхом випадкового набору номера. Оцінки для Луганської області враховано лише в межах розрахунків загальної кількості населення.

** Респонденти, які нині перебувають у короткострокових поїздах за межами поточного місця проживання (поза помешканням, поза місцевістю переміщення)

ОПИС ЗАСТОСОВАНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Дані, представлені в цьому звіті, отримано на замовлення Міжнародної організації з міграції (МОМ) за результатами додаткового телефонного опитування, проведеного MultiCultural Insights серед 1 611 ВПО, 1 671 особи, що повернулася, та 2 015 місцевих мешканців, визначених шляхом національно репрезентативного опитування МОМ серед 20 000 респондентів (більше інформації міститься тут: [Оперативний звіт щодо населення України](#) від травня 2023 р.). Інтерв'ю проводилися з 1 по 14 червня 2023 року шляхом набору випадкових телефонних номерів та методу автоматизованого телефонного опитування (CATI) із загальною похибкою вибірки 1,35% [CL 95%]. Вибірку було стратифіковано за групами населення та областями відповідно до даних щодо розподілу населення, отриманих на першому етапі опитування. Дослідження охоплювало всю територію України за винятком Автономної Республіки Крим та районів Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей, які перебувають під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, де недоступний телефонний зв'язок українських операторів. Усі інтерв'ю проводили анонімно. Перед початком інтерв'ю респондентів просили надати згоду на його проведення. Для цієї роботи було залучено 50 інтерв'юерів. До групи інтерв'юерів увійшли як чоловіки, так і жінки. Інтерв'ю проводили українською мовою (88%) та російською мовою (12%). Вибір мови залежав від уподобань кожного з респондентів.

Обмеження: Точна частка не охопленого населення невідома, тому при тлумаченні результатів потрібно враховувати певні застереження. Особи, які нині проживають за межами України, в опитуванні участі не брали завдяки застосуванню методу активного виключення. Розрахунки населення основані на припущенні про те, що неповнолітніх осіб (молодших за 18 років) супроводжують їхні батьки або дорослі піклувальники. Основа вибірки обмежена дорослими, які користуються мобільним телефоном. Невідомо, чи всі телефонні мережі повноцінно працювали по всій території України протягом усього періоду опитування, тому деякі номери могли мати вищу ймовірність набору, ніж інші. Мешканці території зі значними пошкодженнями цивільної інфраструктури, можливо, меншою мірою представлені у вибірці. Можна припустити, що фактичні потреби насправді більші, ніж ті, про які було отримано інформацію при опитуванні. В опитуванні не брали участі жителі Автономної Республіки Крим та не підконтрольних уряду територій Донецької та Луганської областей.

Для отримання додаткової інформації про методологію і структуру вибірки див Методологічну довідку.

Застереження: Викладені в цьому звіті думки належать авторам і не обов'язково відображають погляди Міжнародної організації з міграції (МОМ). Інформація, що міститься у цьому звіті, призначена виключно для загальних інформаційних цілей. Використання позначень та подання матеріалу в цьому звіті не має на меті висловлення будь-якої думки від імені МОМ щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи населеного пункту, їхньої влади, кордонів чи адміністративних меж. Якщо не зазначено інше, дані, представлені в цьому звіті, основані на результатах раунду 13 Опитування загального населення від 14 червня 2023 року. Усі числові значення округлені для легшого використання. Збір даних відбувався за сприяння Multicultural Insights.

ПРЕДСТАВНИЦТВО МОМ В УКРАЇНІ